

Mléko a mléčné produkty

i přes neustálý tlak na snižování produkce mléka zůstávají další vyhlídky pro mléčný trh a mléčné výrobky příznivé, a to díky stále rostoucí světové poptávce. Spíše se tedy očekává zvýšení produkce mléka a to jak v EU, tak v hlavních ostatních oblastech produkující mléko. Očekává se, že ceny mléka v EU zůstanou relativně stabilní a to díky pomalu zvyšující se domácí spotřebě, která absorbuje cca 90% produkce.

Problémy současné doby

Mléčná produkce se v EU významně zvýšila v roce 2014, ale podobný vývoj byl viděn také v jiných zemích produkujících mléko. V roce 2013 byl zaznamenán prudký vzrůst poptávky zejména z Číny spolu s limitující poptávkou z EU. V USA a Oceánii vlivem nepříznivého počasí a vysokých cen krmiv se ceny mléka vyšplhaly na velmi vysokou úroveň. Koncem roku 2013 dosáhly ceny mléka v EU rekordních výsledků – 402 EUR/t. Na toto zemědělci v EU zareagovali velmi pozitivně a vzhledem k tomu, že brzy budou mléčné kvóty zrušeny, je v roce 2014 k zaregistrování 147 mil. tun mléka.

Spousta dodávek v roce 2014 způsobila v Evropských komoditních cenách začátek pádu a to od začátku roku. Rusko, největší exportní trh pro mléčné výrobky, rozhodlo zavést zákaz dovozu, což způsobilo náhlé snížení poptávky a byl zaznamenán tlak na ceny dolů. V říjnu 2014 ceny sušeného a odstředěného mléka byly o 35% pod cenou, která byla před rokem (2013) a cena másla je oproti loňskému roku nižší o 25%. Sušené odstředěné mléko a ceny másla zůstávají značně nad cenou intervenční. Ačkoliv byl sýr hlavní evropskou komoditou vyváženou do Ruska, jeho ceny se snížily (sýr gouda – 13%). Snížení bylo způsobeno výrobcí, kteří soustředili část mléka, která byla určena na výrobu sýrů, na výrobu sušeného odstředěného mléka a másla z důvodu jeho jednoduššího skladování.

Cena mléka zemědělských výrobců se výrazně snížila v srpnu a září zejména v pobaltských zemích sousedících s Ruskem. Naproti tomu se v EU neočekávalo, že bude cena mléka velmi padat před koncem roku, protože v členských státech je prodleva mezi cenami mléčných výrobků, které se reflektují ve snížení ceny syrového kravského mléka. V roce 2015 se očekává cena mléka nižší než v roce 2013 a 2014 a to cca 330 EUR/ t.

Vývoz sýrů do Ruska činil 1/3 z celkových vývozů EU v roce 2013. I přes zvyšující se vývoz do jiných destinací se očekává, že evropský export sýrů bude klesat více jak o 10% oproti roku 2014. Rusko je významným trhem pro máslo, ale snížení jeho nákupů bylo kompenzováno zvýšenou poptávkou v USA. Dále se očekává zvýšení exportu ostatních mléčných výrobků, které bude podporováno nižšími cenami a slabším eurem.

Zákaz dovozu do Ruska byl oznámen s platností do srpna 2015. Otázkou zůstává, jak rychle se může znovu export do Ruska restartovat, když bude zákaz dovozu zrušen. Vše bude záležet od konkurenceschopnosti EU v kontextu ruských nových tržních podmínek. Část evropského sýru, který se zde vyrábí, bude importován ze strany jiných zemí. Evropští obchodníci, kteří prozkoumávají nové trhy, nemusí být ochotni spoléhat se na ruský trh, jako tomu bylo v minulosti. I přesto evropští obchodníci s mlékařskými komoditami, zvláště ti, kteří se nachází na hranici s Ruskem, budou zřejmě vyžít přednosti tohoto trhu.

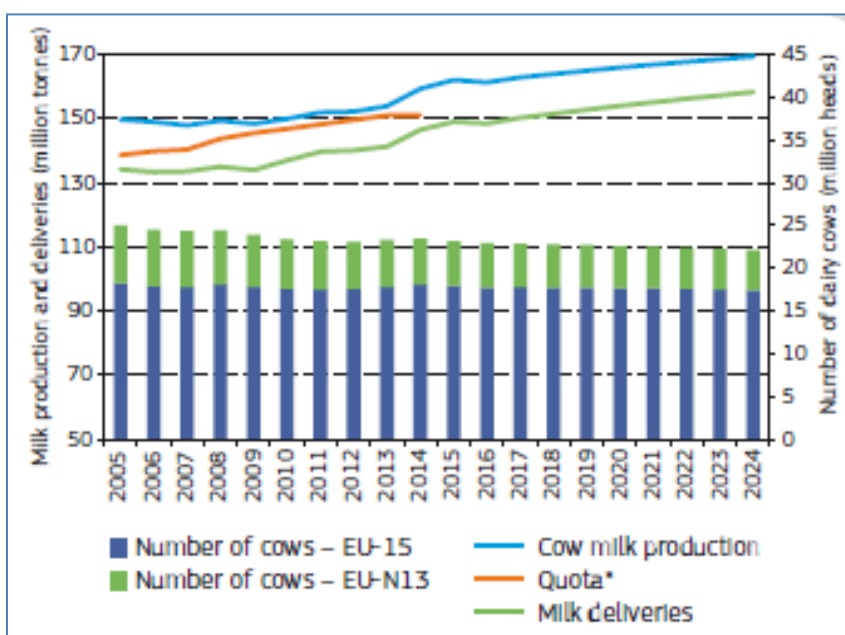
Mléčná produkce v EU očekává nárůst

Vývoj produkce v roce 2015 bude utvářen ukončením mléčných kvót v dubnu a převládající nízkou cenou mléka od začátku roku. Některé členské státy jsou stále svázány kvótami, a aby se zamezilo placení mimořádně velikých přebytků díky nadprodukcí a zároveň snížení cen mléka, sníží se dodávky mléka v ¼ tohoto roku. Týká se to zejména Dánska, Německa, Estonska, Irska, Lotyšsko, Nizozemsko a Polsko. Ostatní země produkující mléko nejsou svázány kvótami. Pro ně bude hlavním podnětem změn v produkci mléka pohyb jeho cen svázaný s náklady na krmení a podmínky na pastvách. Snížení mléčné produkce je těžko dosažitelné kvůli vysokým počtům dojených krav na farmách. Hodně farmářů nebude pro to snížit stáda, aby se nesnížila jejich schopnost expanze v jejich výrobě, když skončí mléčné kvóty – trh obnoví. Výsledkem toho bude, že se dodávky mléka do mlékáren budou zvyšovat v roce 2015 před zvolněným mírným pádem v roce 2016.

Dodávky mléka se budou pozvolna zvyšovat od roku 2016, ale menším tempem než před zrušením mléčných kvót a dodávka bude o cca 12 mil. tun větší. Většina tohoto růstu se bude uskutečňovat v EU 15. V EU-N13 by se mohlo dodávat dodatečně cca 2 mil. tun. Očekávaný nárůst v dodávkách mléka do mlékáren v EU-N13 je výsledkem nárůstu mléka, které se dodává do mlékáren. Je stále velká disproporce mezi členskými zeměmi s mírou dodání v rozmezí od 20% v Rumunsku až do více než 90% v Estonsku. Přímé prodeje z farem a vnitrofiremní použití absorbuje 30% mléka vyprodukovaného v EU-N13, a to by se mělo významně snížit. Výše produkce kravského mléka zůstane stabilní v těchto zemích (EU-N13), v EU-15 se bude zvyšovat. Do roku 2024 celková výroba syrového kravského mléka může dosáhnout 170 mil. tun.

Významné zlepšení se očekává ve zvýšení výnosnosti v mléce a to zejména v EU-N13, kde jsou výnosy stále relativně nižší. EU-15 se bude zvyšovat díky genetickým úpravám a zavedením mléčných robotů. Do roku 2024 se předpokládá, že by mléčné výnosy mohly dosáhnout v EU-N13 5 700 kg na krávu a 8 000 kg na krávu v EU-15. Je předpoklad, že v EU bude do roku 2024 více než 22 mil. dojených krav.

Graf 3.1 - Vývoj produkce mléka a počty dojnic v EU

Světově se spotřebovává více mlékařských produktů

Předpokládá se, že meziroční nárůst dodávek mléka v rámci EU bude o 0,8% vyšší, což povede k celkovému zvýšení spotřeby o 2,1% ročně. Nárůst spotřeby se očekává v Indii, Číně na Středním východě, v ostatních asijských zemích i v Africe. To je spojeno s populačním růstem, který se bude snižovat a zejména pak se změnou spotřebních návyků obyvatelstva, a to ve prospěch mléčných proteinů a zároveň díky růstu životní úrovně střední třídy obyvatel.

Větší spotřeba mléčných výrobků v určitých zemích nebude znamenat, že tyto země budou zvyšovat dovoz, například jako v Indii, protože zde dochází k růstu spotřeby uspokojením z domácí produkce. V ostatních regionech se očekává růst výroby, ale proporce mezi spotřebou v rámci spotřeba ku dováženému a domácím mléku by měla zůstat stejná a proto se očekává, že se 20% bude dovážet. Celosvětově se očekává zvýšení dovozu o 2% ročně, což je o 1% méně než v uplynulé dekádě. Na grafu 3.2 vidíme, že se očekává celková změně v obchodech mezi roky 2014 – 2024.

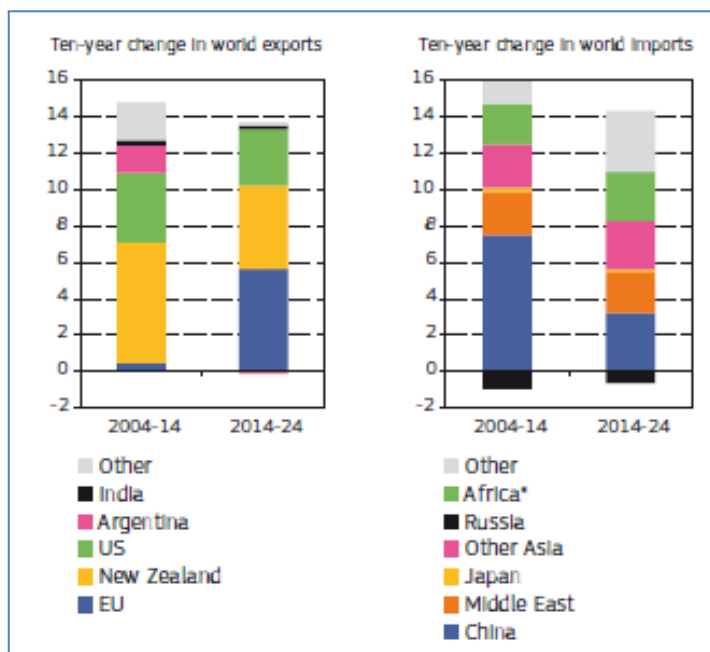
Čína zůstává nadále největším světovým dovozcem mléčných výrobků, tvoří 20% světových dovozů. Růst dovozů se bude snižovat a to cca o 3% ročně, což je o mnoho méně, než v uplynulé dekádě. Rychlost vývoje čínské výroby mléka je nejistá a pravděpodobně bude nižší, než je očekáváno. Vývoj bude záviset na komoditní ceně a zobchodovaném množství.

Ruská vláda bude nadále podporovat domácí výrobu, nadále bude pokračovat snižování dovozů a to díky dovoznímu zákazu a díky snižování populace v Rusku o 0,3% ročně.

Nejen EU bude zvyšovat výrobu, díky očekávanému růstu spotřeby, USA zvýší produkci o 10 mil. tun a Oceánie by mohla zvýšit svoji spotřebu o dalších 5 mil. tun. Nový Zéland zůstane největším světovým exportérem mléka a EU bude svoji pozici upevňovat.

Spotřeba mléčných výrobků v EU-15 je již vysoká, ale mírný růst populace a inovace ve výrobcích, by mohly přispět k dalšímu mírnému nárůstu spotřeby. V EU-N13 je spotřeba významně nižší a proto se očekává výrazně vyšší růst v poptávce.

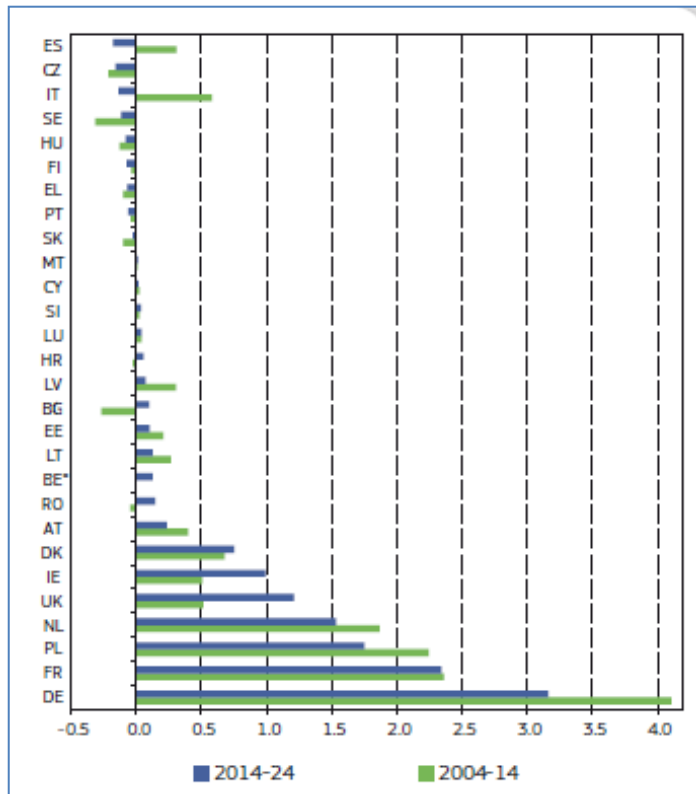
Graf 3.2 – Obchod s mléčnými výrobky – rozdíly v obchodovaných objemech

Produkce mléka bude stále soustředěna na sever od EU

Růst výroby v Evropském mléku bude záležet na konkurenceschopnosti regionů, na růstu světových dovozů a na zvyšování spotřeby mléka na osobu v rámci EU. Očekává se, že se výroba bude významně koncentrovat a to zejména v regionech, kde jsou nižší výrobní náklady a tam, kde zemědělci a mlékárny investovali na vytvoření dalších výrobních kapacit (Dánsko, Německo, Irsko, Francie, Nizozemsko, Polsko a Velká Británie) – Graf 3.3.

Graf 3.3 – Změny v dodávkách mléka v průběhu deseti let

Následující dekáda bude ve znamení diverzifikace v expanzi produkce mléka. Rok 2014 se nemůže brát jako příkladem pro další vývoj výroby v rámci EU, protože byl ve znamení vysokých cen a marží. Tyto ceny nebudou do budoucna trvat a marže budou nižší než v roce 2014, což povede k tomu, že zvýšená výroba bude mít krátké trvání. Například Švédsko a Finsko budou mít velké potíže konkurovat na Evropském trhu, kde marže padají.

Ze zemí, které se připojily k EU v roce 2004, má Polsko největší potenciál využít své průmyslové kapacity. Zvýšení produkce v Polsku bude ale na úkor sousedících zemí, tj. ČR a Maďarsko.

Italská cena mléka je vysoká, protože se země zabývá výrobou produktů s vysokou přidanou hodnotou, jako jsou sýry s chráněným označením původu nebo chráněné zeměpisné indikace. I přes potenciál, který je spojen s prodejem domácího hodnotného mléka, někteří výrobci mohou preferovat levněji dovezené mléko pro výrobu standardních výrobků, nebo produktů s nižší kvalitou – ty které nejsou chráněny, a proto se výroba mléka nebude v Itálii nadále zvyšovat.

Cena krmiva bude nižší než v roce 2010 a 2012, ale měla by zůstat nad historickým průměrem, což způsobí omezení ve výrobě v těch zemích, které jsou závislé na kupování krmiva, např. Španělsko.

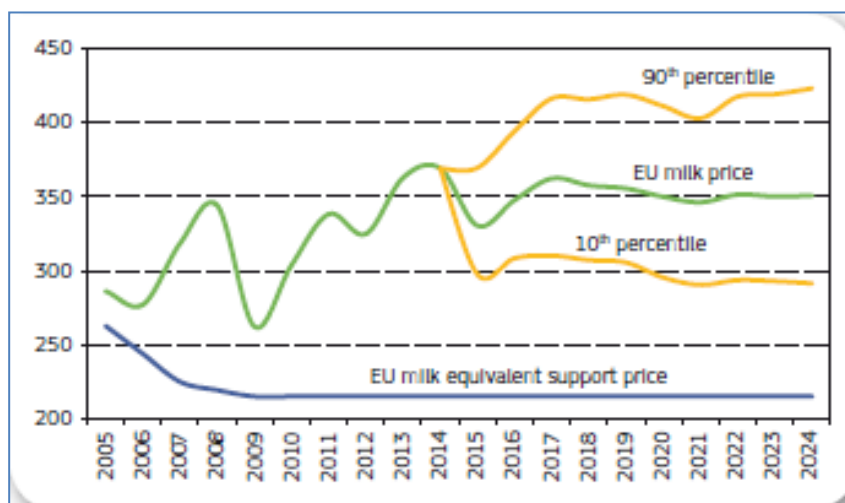
Do limitujících faktorů mléka budou patřit omezení v otázkách životního prostředí, a to nejen směrnice týkající se dusičnanů např. Nizozemí a Francie, ale také další různá omezení jako skleníkové plyny např. Irsko. V některých zemích Evropy zemědělci podporují raději rostlinnou výrobu pro výrobu bioplynu, to je zejména případ Francie a Německa.

V mnoha evropských regionech je zemědělství zaměřené na mlékárenský průmysl a na využití půdy, zejména pak v oblasti s travnatou plochou. I zde je ale expanze ve výrobě omezená strukturálními faktory jako je tomu například v Rakousku, v jižním Německu a v některých horských oblastech Francie.

Stabilní ceny mléka ve střednědobém horizontu

Výsledkem větší nabídky nad poptávkou na domácích a světových trzích v roce 2015 bude klesající cena syrového kravského mléka. Ke stabilizaci dojde až v roce 2016, kdy se cena bude pohybovat na úrovni asi 350 EUR/ t. Cena mléka v EU se může lišit s ohledem na nejistoty, které budou spojeny s výnosy z plodin a makroekonomickými ukazateli.

Graf 3.4 –

Více mléka bude soustředěno do výroby sýrů

Nejvíce investic, které byly dokončeny mezi roky 2012 – 2014, se uskutečnilo v západní Evropě, konkrétně se jedná o země Německo, Irsko, Francie a Nizozemsko. 50% investic bylo soustředěno do sušeného odstředěného mléka a 20% do výroby sýrů. Očekávaný nárůst výroby mléka bude směřován právě na tyto komodity.

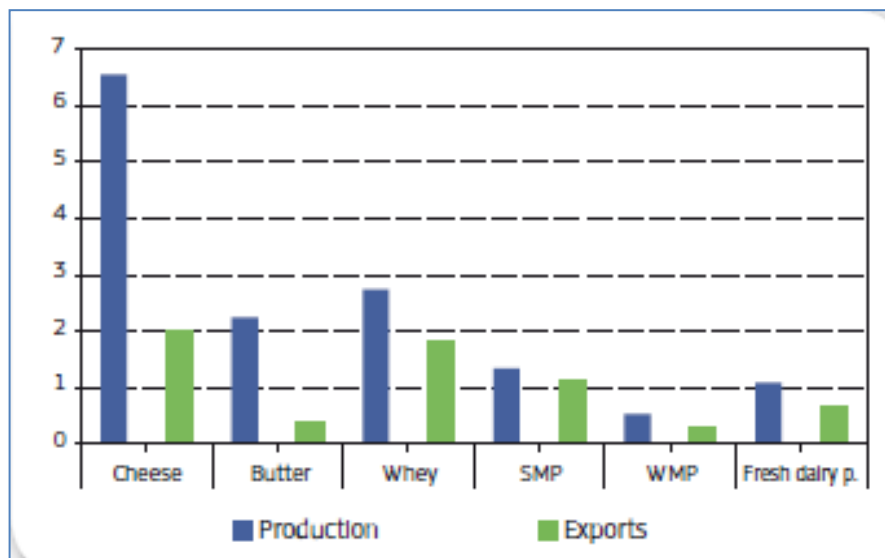
Hlavním motorem růstu výroby sýrů je domácí spotřeba. Výroba sýrů v roce 2024 by mohla dosáhnout 11 mil. tun, což je o 1,15 mil. tun více, než v roce 2014. Z toho 350 tisíc tun bude směřováno na vývoz a tím pádem se vývoz v roce 2024 zvedne na 1 mil. tun.

V zemích EU-15 by se spotřeba mléka na jednoho obyvatele v průběhu let 2014 – 2024 měla zvýšit z 19 na 20 kg. Toto zvýšení je očekáváno na základě obnovy hospodářství a inovací v oblasti sýrů.

V EU-N13 by se spotřeba mléka měla zvýšit až o 3 kg na osobu a v roce 2024 by tak měla dosahovat 16 kg na osobu, což je podobný vývoj jako v uplynulé dekádě.

Mléčný průmysl a obchodníci očekávají růst obchodních toků k jiným trhům než k Rusku, zejména na Střední východ a východní Asii. Tento vývoj nezahrnuje dohodu o volném obchodu s Kanadou. V případě, že by byla podepsána, umožní vyvážet dodatečné množství sýrů do Kanady.

Graf 3.5 – Hlavní mléčné produkty – změna ve výrobě a vývozu mezi roky 2014 a 2024

V důsledku zvýšení světových cen sýrů lze i v EU očekávat rovněž tento nárůst (čedar). Ceny sýrů v EU by měly zůstat trvale vyšší než v Oceánii, což by Evropu nemělo ohrozit díky rozmanitosti a kvalitě sýrů vyráběných v EU. Do roku 2024 by měla EU představovat přibližně 40% světového podílu ve výrobě sýrů.

Zvýšení produkce sušeného mléka na světovém trhu

Nejjednodušší a nejlevnější způsob jak transportovat mléko, je jeho transport v sušené podobě. V EU se touto cestou transportuje více jak polovina produkce. Sušené mléko může být také doplněno a dodáváno spolu s rostlinnými tuky. Vzhledem k tomu, že poptávka po sušeném mléce neustále roste, se očekává, že značné investice budou věnovány právě do rozšíření těchto kapacit.

Do roku 2024 by výroba sušeného odstředěného mléka měla dosáhnout 1,6 mil tun a bude tlačena silnou globální poptávkou. Další nárůst výroby bude omezen na cca 270 tisíc tun. Očekává se, že poptávka bude zpomalovat a domácí spotřeba sušeného odstředěného mléka bude stabilní.

Asi 50% sušeného odstředěného mléka se vyváží z EU, která je konkurenceschopná na světovém trhu a zaujímá cca 30% celkových objemů. Konkurence z USA i z Indie se bude zvyšovat. Aby si EU v roce 2024 udržela své postavení na trhu, tržní cena bude mít tendenci klesat, a to pod 2500 EUR/ t.

Z hlediska dovozu na trhu sušeného polotučného mléka v současné době dominuje Čína (25% světových exportů), naproti tomu největším dovozcem je Nový Zéland (50% světových dovozů). Evropa zvýšila výrobu i export v roce 2014 a to po pěti letech stálého pádu. Mírný nárůst se očekává ve výhledu do roku 2024 a přinese výrobu cca 840 tisíc tun. Jenom polovina této dodatečné výroby

bude směřována na mezinárodní trhy. Nárůst domácí poptávky by mohl být výsledkem vzrůstu čokoládového průmyslu.

Sušená syrovátka - mnohem více než vedlejší produkt

Evropa je hlavním světovým producentem sušené syrovátky, což je výsledek důležitého zpracovatelského průmyslu sýrů. EU vyrábí 60% sušené syrovátky obchodované na globálních trzích a očekává se, že do roku 2024 bude znovu posilovat svoje pozice na trhu. Sušená syrovátka je jednou z hlavních složek pro výrobu kojenecké výživy, jedná se o produkt s vysokou přidanou hodnotou, jejichž obchod expanduje zejména vůči Číně se zákazníky, kteří mají rádi evropské zboží vysoké kvality a mimo jiné také díky ukončení politiky jednoho dítěte v Číně.

Během následující dekády se výroba syrovátky bude zvyšovat o 20%, tedy až na 2,5 mil. tun v roce 2024. Cca 35% se bude vyvážet ve své originálně podobě, zatímco zbytek bude využíván v domácím hospodářství jako krmivo, nebo bude předmětem dalšího zpracování jako přísada potravin, například do potravinových doplňků pro sportovce a jako nejběžnější užití pro děti v kojeneckém zboží.

Vzhledem k dobrým tržním vyhlídkám EU a omezené výrobě sýrů a syrovátky na Novém Zélandu se rozhodla Fonterra, největší společnost pro zpracování mléka na Novém Zélandě, podobně jako Čína směřovat největší investice v mlékařském průmyslu do sušících kapacit pro další zpracování kojeneckého zboží.

Další máslo na domácím trhu

Zvýšená výroba mléka a sušeného odstředěného mléka půjde ruku v ruce s výrobou másla. Do roku 2024 se očekává, že výroba másla dosáhne 2,4 mil. tun, což by mělo být o 9% více než v roce 2014. Exportní potenciál je omezen, což je výsledkem slabé evropské konkurenceschopnosti na světových trzích. Ale i přesto by se export mohl zvýšit do roku 2017, kdy soukromé zásoby nashromážděné v roce 2014 a 2015 budou rozpuštěny. Po roce 2017 se očekává zpomalení růstu exportu a zůstane stabilní po zbytek výhledového období, něco málo nad 160 tisíc tun ročně.

Většina dodatečné výroby bude spotřebována v rámci EU, díky zvýšenému průmyslovému využití másla a díky zvýšené spotřebě domácností.

Čerstvé mlékařské produkty jsou také vyváženy

Výroba čerstvých mléčných výrobků, jakými jsou čerstvé mléko a jogurty stagnovala během uplynulé dekády. V následujících deseti letech by se výroba mohla mírně zvýšit (+3%), a to díky vývozu a rostoucí spotřebě smetany. Spotřeba jogurtů by mohla značně vzrůst v EU-N13, kde je v současné době na relativně nízké úrovni. Spotřeba tekutého mléka na obyvatele v uplynulých letech klesala, ale populační růst zamezí poklesu v celkové spotřebě, a to zejména ve Velké Británii, která je hlavním výrobcem a spotřebitelem čerstvého tekutého mléka.

V roce 2013 Čína spotřebovala 120 tisíc tun mléka, což je více jak 20% světových exportů. Tento obchodní tok se rozvinul velmi rychle od roku 2010, kdy Evropa exportovala méně, než 10 tisíc tun ročně. Export UHT mléka prospíval díky levnému transportu a zvyšující se veřejné spokojenosti s dováženými výrobky ve srovnání s těmi, kterému se vyrábí v domácím průmyslu – tzn. Čína. Zdravotní normy vzhledem k čínskému mléku znamenaly dodatečnou prémii, kterou byly ochotni

platit za cizí mléko. Může to být dlouhodobou tržní příležitostí a poptávka by mohla posílit. 1,6 tun do roku 0,24, což by reprezentovalo cca 3% na EU výroby.